

якби жертва виявила обережність. Так, до чергової частини лінійного відділу на ст. Київ-Пасажирський у м. Києві звернувся гр. П. із заявою про те, що на залізничному вокзалі ст. Ірпінь Південно-Західної залізниці двоє раніше йому невідомих чоловіків шляхом обману, під приводом відправити СМС-повідомлення заволоділи його мобільним телефоном. Через декілька днів з подібною заявою звернувся гр. Р., який повідомив, що на залізничному вокзалі ст. Буча двоє невідомих чоловіків під приводом послухати музику заволоділи його мобільним телефоном. У ході проведення оперативно-пошукових заходів зі встановлення осіб, які заволоділи шахрайським шляхом вказаними мобільними телефонами, співробітниками карного розшуку були затримані гр-ни Д. та К., які повністю зізналися у заволодінні обманним шляхом мобільними телефонами на станціях Ірпінь та Буча.

*Вартилецька І. А.,
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРАВОСУДДЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Вирішення завдання вдосконалення кримінально-правової охорони інтересів правосуддя у національному законодавстві України передбачає вивчення сучасного зарубіжного законодавства, що має на меті виявлення моментів, які можуть бути враховані в процесі подальшої правотворчості. Адже звернення до зарубіжного досвіду при дослідженні проблем права корисне як для ознайомлення із зарубіжним законодавством, так і для можливого їх врахування в національному праві. Як слушно зазначав з цього приводу французький правознавець Марк Ансель, вивчення іноземного права відкриває перед юристом нові обрії, дозволяє йому краще пізнати право своєї країни, оскільки специфічні риси цього права особливо виразно виявляються в порівнянні з іншими системами. Порівняння здатне озброїти юриста ідеями і

аргументами, які не можна отримати навіть при дуже доброму знанні тільки власного права.

Аналіз зарубіжного законодавства дозволяє зробити висновок про те, що норми, які регламентують відповідальність за злочинні посягання на відносини у сфері забезпечення принципів правосуддя, закріплені у законодавстві багатьох держав світу. Об'єктивну оцінку сучасного стану нормотворчості можна зробити, вивчаючи норми кримінального законодавства як окремих республік колишнього СРСР, так і законодавчі положення держав Західної Європи і Сходу.

Очевидно, що на формування законодавства республік колишнього СРСР значною мірою вплинув законодавчий досвід Міжпарламентської Асамблеї країн СНД. Так, відповідно до постанови Міжпарламентської Асамблеї країн СНД (прийнята на сьомому пленарному засіданні Міжпарламентської Асамблеї країн СНД) від 17 лютого 1996 р. (№ 7-5), був затверджений Модельний Кримінальний кодекс, який повинен був стати рекомендаційним законодавчим актом для країн-учасників СНД і який містив Главу 34 «Злочини проти правосуддя». Зокрема, Модельний Кримінальний кодекс передбачив відповідальність за такі злочини, як притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності, примушування давати показання.

В останні десятиріччя на фоні інтеграційних процесів, що відбуваються в Європі, правові системи європейських держав, особливо держав-членів ЄС та кандидатів в члени ЄС, значно зблизились, що відбилося і на їх національному законі про кримінальну відповідальність. На основі актів РЄ та актів ЄС фактично створене загальноєвропейське кримінальне законодавство, яке має характер наднаціонального, але поки що обмежується окремими кримінально-правовими інститутами, переважно Загальної частини кримінального права. При цьому норми Особливої частини кримінальних нормативно-правових актів європейських держав питання відповідальності за окремі види злочинів проти правосуддя регулюють по-різному.

Водночас, у КК Аргентини розділ, який би передбачав кримінальну відповідальність за злочини проти правосуддя, взагалі відсутній. Не виділяє злочинів проти правосуддя в окремий розділ також і КК Данії. Також можна зробити висновок, що польським та німецьким законодавцями поставлено під кримінально-правову охорону інтереси правосуддя при провадженні не лише у межах кримінального судочинства, а й в адміністративному та дисциплінарному провадженні. На окрему увагу заслуговує законодавчий досвід французького законодавця у питанні кримінально-правової охорони правосуддя. Кримінальний кодекс Франції містить Главу «Про посягання на діяльність суду» (Глава 4 Розділу III), що об'єднує три відділи: 1) про створення перешкод судовому переслідуванню; 2) про створення перешкод відправленню правосуддю; 3) про посягання на судову владу. Кримінальні кодекси інших західноєвропейських (Іспанії, Норвегії) та східних (Японії, Південної Кореї, Японії) держав. законодавчий досвід яких має пізнавальний інтерес у зв'язку із дослідженням аналізованої проблеми, передбачають розділ, у якому розміщені норми, що встановлюють відповідальність за злочини проти правосуддя.

Аналіз зарубіжного законодавства дозволяє зробити висновок про те, що норми, які регламентують відповідальність за злочини проти правосуддя, закріплені у законодавстві значної кількості держав світу, хоча підходи законодавців до врегулювання питань кримінально-правової охорони цієї надзвичайно важливої сфери суспільного життя є досить різноманітними. Водночас потребує вивчення можливість встановлення у вітчизняному законодавстві кримінальної відповідальності за незаконне звільнення від кримінальної відповідальності. Норма, яка визнає караними зазначенні діяння, міститься у кримінальному законі Російської Федерації, Республік Білорусь, Азербайджан, Вірменія, Казахстан, Таджикистан, Туркменістан.

Україна сьогодні йде шляхом ефективного забезпечення прав і свобод людини, є активним учасником міжнародних ініціатив, зокрема, Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують

гідність, видів поводження та покарання, у вирішенні цих проблем і на такій основі формує своє внутрішнє законодавство. Важливим аспектом такої співпраці є недопущення насильства, протидія катуванню, іншому протиправному поводженню з боку працівників правоохоронних органів під час відправлення правосуддя. Позитивним є досвід тих країн, які містять норми, що забезпечують кримінально-правову охорону особистості від примушування давати показання. Такими, зокрема, є законодавство ФРН, Польщі, Іспанії, Франції, Великобританії. Можна констатувати, що кримінально-правова заборона примушування давати показання, як і інших злочинів проти правосуддя, закріплена у сучасному законодавстві багатьох країн світу, але підходи таких держав до її забезпечення є різними.

*Галаган В. І.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри галузевих
правових наук НаУКМА*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЙ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Розслідування злочинів повинно здійснюватися відповідно до процесуальної форми, дотримання якої необхідне для того, щоб уніфікувати таку діяльність по проведенню процесуальних дій всіма органами і посадовими особами, уповноваженими здійснювати провадження у кримінальних справах. Саме за таких умов можуть бути досягнуті завдання кримінального судочинства, визначені у ст. 2 КПК України (далі - КПК). Тож правила, виписані у процесуальних нормах, повинні бути чітко визначеними і зрозумілими. Незважаючи на такі вимоги, на жаль, окремі норми КПК їм не відповідають, оскільки містять термінологічні невизначеності, внутрішні суперечності, недостатнє розмежування процесуальних та слідчих дій, використання двозначної термінології.